

MOLIYAVIY HISOBOTLAR TAHLILING AHAMYATI

HIKMATULLA FAYZULLAEV NEMATILLO O'G'LI

ANNOTATSIYA

Yurtimizdagi olib borilayotkan iqtisodiy islohatlar va iqtisodiyotni erkinlashtirish, resurslardan samarali foydalanish, xususan milliy va xalqaro standartlar asosida buxgalteriya hisobini yaratish va qaror qabul qilish uchun moliyaviy tahlil usullarni takomillashtirish talab etadi. Har qanday mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiya qilishda buxgalteriya hisobi, moliyaviy natijalar tahlili va nazorati bilan chambachas bog'liqdir.

Kalit so'zlar: buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobot, moliyaviy standartlar koeffitsienti, likvidlik, to'lov qobiliyati, faollik, rentabellik koeffitsientlari

Moliyaviy hisobotlar natijalari hozirgi kunda tashkilotni boshqarish, investitsiyalarni jalb qilish va to'g'ri investisiya siyosatini tuzishda yetakchi rol o'ynaydi. Bozor iqtisodiyotida bosqichma bosqich o'tish jarayonida buxgalteriya hisobiga qo'yib borilayotkan talablar ortib bormoqda. Shuningdek xalqaro standartlar talablariga javob berishi, ichki va tashqi ma'lumot foydalanuvchilarning ehtiyojlarini qondirishi, qaror qabul qilishda va biznes samaradorligini oshirishda moliyaviy tahlillarni to'g'ri va shaffof bo'lishi katta ahamiyatga ega.[1-4]

Moliyaviy hisobotlarnig ishonchliligi va shaffofligini taminlash, va malumotlarning aniq bir o'lchamlarda ko'rsatish, natijalarni solishtirish buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil bilan erishiladi. Ushbu erishilgan natijalar tahlili va korxonalar samaradorligini baholash, uning kelajakda rivojlanish istiqbollari asoslashga yordam beradi. [5] Shu munosabat bilan buxgalteriya hisobi va hisoboti ma'lumotlarini sharhlash asosida olingan ma'lumotlarning axborotliligi va ishonchliligini oshirish masalasi juda dolzarb va amaliy ahamiyatga ega bo'ladi.

Jadal o'zgarib turuvchan iqtisodiy voqeliklar tufayli korxonlarning moliyaviy holatini ushbu o'zgarishlarga eng sezgir ko'rsatkichlardan biri sifatida moliyaviy natijalar tahlili yangi uslubiy yondashuv bo'lib shakilanmoqta.

Bugungi kunda malumotlar tahlili masalari bo'yicha buxgalteriya adabiyotlari va ilmiy maqolalar yetarli emas. Shu bois, moliyaviy hisobot tahlili va sharhlash masalasi kun trtibida turgan dolzarb mavzu hisoblanadi.

Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish atamasi moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish va sharhlash sifatida ham tanilgan. U ikki moliyaviy hisobotning turli xususan, daromadlar to'g'risidagi hisobot va yakuniy balans to'g'risidagi hisobot o'rtasida mazmunli munosabatni o'rnatib, biznesning moliyaviy kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi. Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish korxonaning rentabelligi, likvidligi, samaradorligi va to'lov qobiliyatini o'lchash uchun yordam beradi. Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilishning asosiy maqsadi moliyaviy hisobotlar ma'lumotlarini tushunish va diagnostika qilish, biznesning rentabelligi va moliyaviy kuchli tomonlarini aniqlashdir.

1.Moliyaviy hisobot tahlili: tushunchasi va ma'nosi

Buxgalteriya hisobotidagi malumotlar turli sabablar va foydalanuvchilarning taablariga binoan yaratiladi. Holbuki moliyaviy hisobotlarda e'lon qilingan ma'lumotlar barcha manfaatdor tomonlar nuqtai nazaridan yetarli bo'lmasligi mumkin. Buxgalteriya malumotlaridan foydalanuvchilar moliyaviy hisobotga kiritilgan ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish maqsadlari uchun xulosalar chiqarishdan manfaatdor. Bunday xulosalar uchun ma'lumot moliyaviy hisobotlarda mavjud bo'lmasligi mumkin. Masalan, biz moliyaviy hisobotlardan xo'jalikning real rentabelligi, likvidligi, samaradorligi va to'lov qobiliyatini bevosita bila olmaymiz. Buning uchun moliyaviy hisobotdagi ma'lumotlar moliyaviy hisobot ko'rsatkichlari va boshqa tegishli qo'shimcha ma'lumotlar asosida tahlil qilinadi.

1.1 Tahlilning ma'nosi

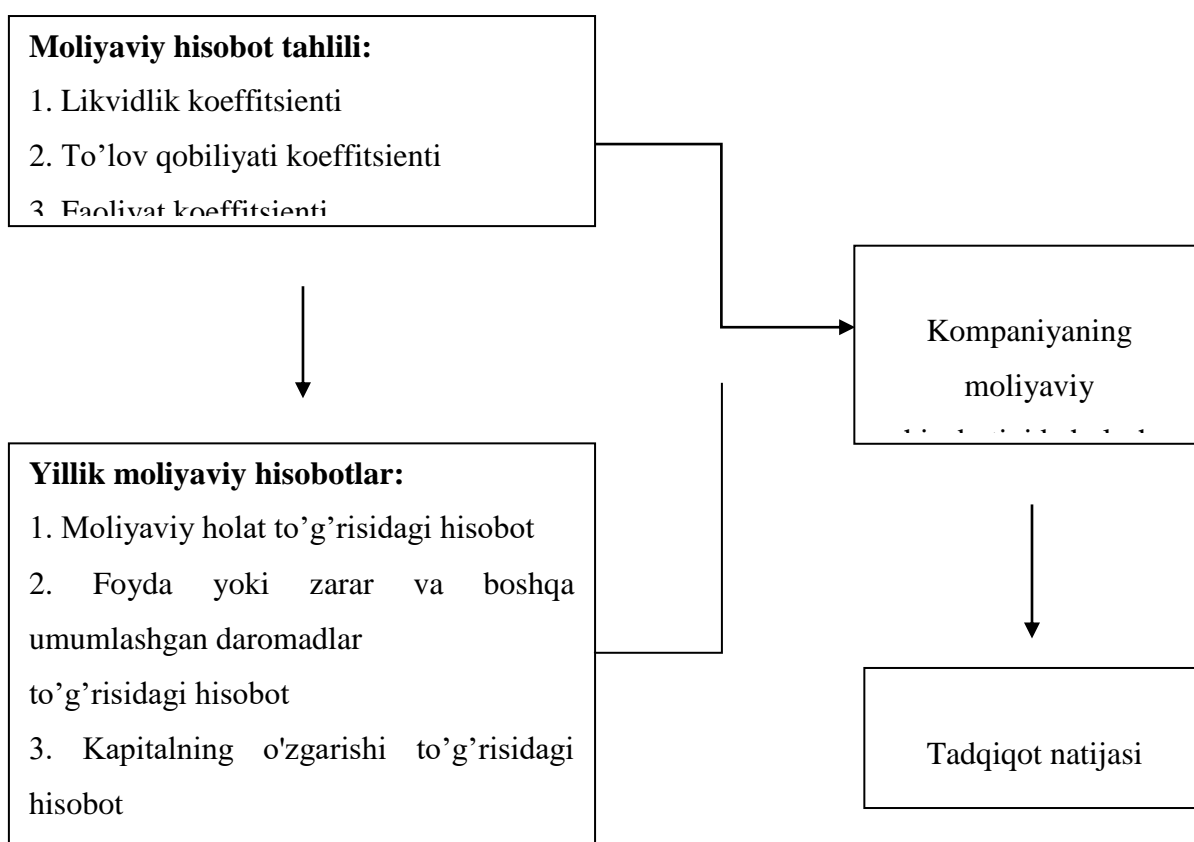
Tahlil deganda xulosa chiqarish mumkin bo'lgan tarzda ikki moliyaviy hisobotning turli moddalari o'rtasida mazmunli munosabat o'rnatish tushuniladi.

1.2 Moliyaviy hisobot tahlilining ma'nosi

Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish - bu muhim siyosat qarorlarini qabul qilish uchun tegishli ma'lumotlarni taqdim etish uchun mo'ljallangan vositalar va usullarning umumiy nomi.

1 - jadval

Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish yo'l xaritasi

Manba: Muallif tomonidan tayorlangan

Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish atamasi moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish va sharhlash sifatida ham tanilgan. U ikki moliyaviy hisobotning turli moddalari, xususan, daromadlar to'g'risidagi hisobot va moliyaviy holat

to'g'risidagi hisobot o'rtasida mazmunli munosabatni o'rnatadi. Bu biznesning moliyaviy kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi. [3] Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish korxonaning rentabelligi, likvidligi, samaradorligi va to'lov qobiliyatini o'lchash uchun yordam beradi. Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish asosan biznesdagi turli moliyaviy omillar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganishdan iborat bo'lib, u bitta hisobot to'plamida oshkor qilinadi va bir qator hisobotlarda ko'rsatilganidek, ushbu omillarning tendentsiyalarini o'rganishdir. [8]

- **Likvidlik koeffitsienti:** Adam Hayes (2023)ning fikricha, likvidlik koeffitsienti joriy aktivlar va joriy majburiyatlar o'rtasidagi munosabatlarni aniqlashdir. Likvidlik koeffitsientini kompaniyaning qisqa muddatli moliyaviy majburiyatlarini bajarish qobiliyatini o'lchaydigan nisbat sifatida belgilaydi. Likvidlik koeffitsienti: Joriy nisbat; Qisqa muddatli nisbat va Naqd pul nisbatidan iborat. [8]

- **To'lov qobiliyati koeffitsient:** Will Kenton (2022) fikriga ko'ra, bu nisbat kompaniyaning uzoq muddatli majburiyatlarini bajarish qobiliyatini o'lchaydi. Mustahkam kompaniya - bu umumiy qarzi jami aktivlardan ko'p bo'lmagan kompaniyadir. To'lov qobiliyati koeffitsientiga: Qarzning aktivga nisbati; Qarzning o'z kapitaliga nisbati; Uzoq muddatli qarzning Kapitalga nisbati; Uzoq muddatli qarzning aktivlarga nisbati kiradi.

- **Faollik koeffitsient:** Will Kenton (2020) ga ko'ra, faollik koeffitsienti kompaniyaning aktivlaridan foydalanish qobiliyatini o'lchaydigan nisbatdir. Jumingan (2019) faoliyat koeffitsienti kompaniyaning kundalik faoliyati yoki sotish, debitorlik qarzlarni yig'ish va aktivlardan foydalanish qobiliyatini baholash uchun nisbatni belgilaydi. Faoliyat koeffitsienti o'z ichiga: O'rtacha yig'ish davri; Asosiy vositalar aylanmasi; va Jami aktivlar aylanmasini oladi.

- **Rentabellik koeffitsient:** Adam Hayes fikriga ko'ra, bu nisbat kompaniyaning sotish, aktivlar va ma'lum bir ustav kapitali darajasida foyda olish

qobiliyatini o'lchaydi. Daromadlilik koeffitsienti quyidagilardan iborat: Foyda marjasi; Aktivlar rentabelligi; va Kapital rentabelligi. [8]

Moliyaviy hisobotlarning tahlili korxonaning hisobot davrida qanday daromat olganini, xarjatlar ishtirokini tushunishga imkoniyat berib, moliyaviy natijalarni shakillantiradi. Ushbu malumotlarga asoslangan xolda, xar qanday sanoat sohasida bo'lishidan qat'i nazar, kompaniyaning samaradorligining eng muhim ko'rsatkichlarini tahlil qilish imkoniyatini beradi. Bu o'z o'rnida buxgalteriya malumotidan foydalanuvchi shaxslara to'g'ri va samarali qaror qabul qilishida katta imkoniyat yaratib beradi.

Shuningdek moliyaviy hisobotlar tahlilini bir standart asosida tuzib chiqish o'zaro axborotlarini solishtirishga, yuzaga kelishi mumkun bo'lgan muomolarni va iqtisodiy xavflarni aniqlashga yordam beradi. Bu o'z o'rnida korxonaning aktivlari va majburiyatlari uning moliyaviy-xo'jalik faoliyati vazifalariga mos keladimi yoki yo'qmi, resurslar to'g'ri taqsimlanganmi yoki yo'qmi va korxonaning moliyaviy ahvolini oydilanshitirb kerakli qarorlarni qabul qilishda katta yordam beradi.

REFERENCES

1. Исманов, И. Н., & Савинова, Г. А. (2021). Сопоставление Некоторых Аспектов Национальных Стандартов Бухгалтерского Учета и МСФО. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF INNOVATIONS ON TOURISM MANAGEMENT AND FINANCE, 2(11), 14-19.
2. Qudbiyev, N. T. (2021). Xalqaro moliyaviy hisob standartlariga o'tish dolzarbligi-Relevance of the transition to international financial accounting standards. SJ international journal of theoretical and practical research, 1(2), 56-64.

3. Кудбиев, Д. (2022). МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ АРЕНДЫ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ И ИХ УЧЕТ. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 2(1), 57-62.
4. Axmadoxunova, X. O. (2021). O ‘ZBEKISTON IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA O‘TISHNING ROLI VA AHAMIYATI. Scientific progress, 2(8), 257-261.
5. Атабаева, З. А. (2021). Оценка Финансового Состояния В Процессе Инвестиционного Проектирования. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES, 2(12), 309-314.
6. Atabaeva, Z. A., & Khojaev, A. S. (2020). ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И АНАЛИЗ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ. Theoretical & Applied Science, (5), 714-720.
7. Qudbiyev, N. T., Ulug’bek Erkinjon, O. G. L., & Mominov, I. L. O. (2022). TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ICHKI NAZORATNING SAMARALI TIZIMI SIFATIDA ICHKI AUDITNING O‘RNI VA AHAMIYATI. Scientific progress, 3(1), 449-457.
8. Adam H. (2023) DEFINITION AND UNDERSTANDING FINANCIAL RATIOS. <https://www.investopedia.com/terms/m/mean.asp>